

BELEIDSPLAN 2013-2016

WOORD VOORAF

School der Poëzie brengt kinderen en jongeren - en incidenteel volwassenen - op een unieke, effectieve manier in contact met poëzie. Ruim zeventien jaar ervaring, een breed netwerk en een flexibele organisatie maken School der Poëzie landelijk toonaangevend. In onze standplaats Amsterdam realiseren we lokale, nationale en internationale manifestaties. Dit is onze thuisbasis, hier zijn wij geworteld in vele scholen en instellingen; hier maken jaarlijks duizenden kinderen en jongeren kennis met poëzie. Vanuit die kweekvijver kan de één zich ontwikkelen tot dichter, de ander tot rapper, een derde begint in bundels in de bibliotheek te neuzen en wordt cultuurconsument – allemaal nadat zij de kracht van woorden en de schoonheid van poëzie hebben leren kennen.

Het bereik van en de waardering voor onze activiteiten zijn uit te drukken in cijfers en percentages. Maar de toegevoegde waarde is minstens zo belangrijk. Lezen, discussiëren, denkbeelden verwoorden, zelf schrijven en presenteren: het zijn waardevolle, wezenlijke ervaringen. Ze stimuleren de fantasie, het zelfvertrouwen en het vermogen je te verwonderen en te genieten van taal, kunst en cultuur. Ze geven een impuls aan het kritisch vermogen en de communicatieve vaardigheden, en dragen daarmee bij aan de kwaliteit van onze samenleving. Want taalvaardigheid en kennis van kunst, traditie en cultuur zijn onlosmakelijk verbonden met volwaardig burgerschap.

Veel scholieren houden contact en vertellen ons jaren later nog vol trots dat ze aan een PoëzieRevue hebben deelgenomen: hun gedicht hebben voorgedragen op een echt podium, voor een volle zaal, door een microfoon – beloond met klaterend applaus, een eervolle vermelding of een beker. Op het podium is iedereen gelijk. Een vette *move* van streetdancer Ahmed wordt met applaus beloond, net als een *headspin* van Aleandro. Het ontroerende gedicht *Schrijf wat op mijn hart staat* van Kathayoon krijgt evenveel waardering als het gedicht over het *IJsselmeer* van Tom. De PoëzieRevue is onze kracht, onze onderscheidende kwaliteit en onze belangrijke meerwaarde in het landschap van de Nederlandse poëzie.

Wij zijn ons sterk bewust van de beperkte financiële mogelijkheden voor de komende jaren. Daarom verheugt het ons dat het Letterenfonds heeft laten weten dat wij een beroep kunnen doen op de meerjarige regeling voor instellingen op het gebied van literatuureducatie. Daarnaast hebben we altijd kunnen rekenen op steun uit de private sector én hebben we uitzicht op internationale gelden. Het vinden van nieuwe financieringsbronnen is voor ons niet nieuw: sinds 2009 verwerven wij meer geld uit de markt en weten we private fondsen te interesseren voor onze activiteiten. U vragen wij voor de komende vier jaar om een bijdrage van € 100.000,- per jaar.

In hoofdstuk 1 worden onze inhoudelijke uitgangspunten en doelen geschetst. In hoofdstuk 2 staan onze plannen voor de komende vier jaar: het werk aan de basis in Amsterdam en de activiteiten die starten buiten Amsterdam en uitmonden in manifestatie en presentaties in Amsterdam. Tot slot kunt u een korte toelichting lezen op de begroting voor de komende jaren.

Wij hopen van harte op steun voor ons ondernemersplan. En we verzekeren u dat niet alleen *wij* zeer verheugd zouden zijn als dit plan kan worden gerealiseerd.

De directie en bestuur van School der Poëzie,

Huub Oosterhuis
Herman Divendal
Lucien Kembel
Pom Wolff
Myrle Tjoeng (bestuur)

Ilonka Verdurmen
Sarien Zijlstra (directie)

Ik droom

Ik droom
Ik droom dat ik
op de wolken sta
Ik dans van geluk
De wind waait door me heen
En de lucht wordt blauw
Ik dans op een witte wolk door geluk
De lucht is zo blauw als de zee en ik dans van geluk

Asma en Ouafe, 1R4, Nova College

1 SCHOOL DER POËZIE IN EEN NOTENDOP

Uitgangspunten en werkwijze

School der Poëzie brengt kinderen en jongeren - en incidenteel volwassenen - op een laagdrempelige en effectieve manier in contact met hoogwaardige poëzie: werk van Nederlandse dichters, maar ook poëzie uit andere landen. Dat doen we door lesmateriaal en -methoden te ontwikkelen én door onze vele projecten.

Daarbij gaat specifieke aandacht uit naar uitwisseling tussen instellingen en disciplines, naar zowel 'kansarme' leerlingen als naar talentontwikkeling, én naar kennisuitwisseling over cultuureducatie. School der Poëzie ontwikkelt haar lesmateriaal en methodieken voor het primair en voortgezet onderwijs mede om juist die leerlingen te enthousiasmeren voor literatuur, kunst en culturele activiteiten, die daar anders minder toegang toe zouden hebben. We richten ons sterk op het vmbo, omdat poëzie juist voor deze leerlingen een verrijking kan betekenen. Zij worden serieus genomen, ze worden aangespoord zich te verdiepen in het werk van dichters en zich door hen te laten inspireren. Dit vormt een belangrijke aanvulling op het reguliere onderwijs (dat hiervoor veelal nauwelijks gelegenheid biedt). Zoals de dissidente Chinese kunstenaar Ai Wei Wei schreef in zijn – in gevangenschap bijgehouden - blog: *'To express yourself needs a reason, but expressing yourself is the reason'* (Time, december 2011).

Een professionele, speelse en enthousiasmerende aanpak zijn de belangrijkste kenmerken van onze werkwijze. Poëziedocenten lezen en bespreken gedichten met scholieren en geven hen gerichte schrijfpoddrachten. Daardoor groeit hun inzicht in taal en poëzie. Zij presenteren hun werk in een professionele, artistieke setting, als onderdeel van publiekvoorstellingen mét professionele musici, dansers, dichters en andere kunstenaars.

Door onze flexibele maatwerk aanpak, de vele samenwerkingsverbanden en onze prominente aanwezigheid op de werkvloer zijn we in staat in een zeer dynamisch krachtenveld tijdig en adequaat in te spelen op veranderende inzichten, eisen en verwachtingen.

PoëzieRevues

De PoëzieRevue vormt het hoogtepunt van veel van onze projecten: jongeren presenteren hun eigen werk tijdens een theaterprogramma. Dit trekt altijd volle zalen en biedt de bezoekers een inspirerende show met diverse professionele kunst disciplines in een lokaal theater. School der Poëzie zorgt voor een professionele entourage: licht, geluid, decor en begeleidende acts. Dit biedt jongeren – die soms nooit eerder een theater hebben bezocht – een unieke ervaring in een hoogwaardig programma, waarvan ze zelf deel uitmaken. Het geheel is te volgen op een videoscherm, de optredens worden muzikaal omlijst door gelauwerde musici, de presentatie is in handen van bekende namen. De voordrachten worden afgewisseld met optredens van 'echte' dichters, muzikanten, acteurs, dansers, rappers, vj's en andere performers. Een deskundige jury beoordeelt de prestaties. Zo slecht de Revue voor velen – ook laagopgeleiden – de drempel naar poëzie en cultuur.

Lessen en projecten

Alle lesactiviteiten starten met het lezen van poëzie in werkbundels: soms speciale projectbundels, soms onze basisbundel voor scholen en instellingen, op de niveaus basisonderwijs tot groep 7, basisonderwijs groep 7 en 8, en voortgezet onderwijs. Voor diverse scholen en instellingen hebben we bijzondere lesbrieven en schrijftips ontwikkeld (voor de Leonardo da Vinci-school bijvoorbeeld een programma waarin de kleuters verwoordden wat zij nu al 'durften', wat leidde tot de onvergetelijke regel: *'Ik durf nu al een kabouter op te tillen'*).

Deelnemers maken kennis met dichters en gedichten, bezoeken een voorstelling in een theater of een bijzondere locatie om gedichten te schrijven over een tentoonstelling of manifestatie. De begeleiding is persoonlijk en intensief. Voor velen is

het een eerste kennismaking met poëzie, en een kans om zich creatief te uiten, vorm te geven aan gedachten, gevoelens en ervaringen, en te spelen met taal. In de woorden van de Poolse dichteres en Nobelprijswinnares Wislawa Szymborska: *'Veel in het leven kunnen we niet bevatten. [...] Poëzie leert je met een intense blik naar de wereld kijken - een blik vol verwondering en verbazing - en vragen stellen, ook al is er geen eenduidig antwoord.'* Of, zoals de Nederlander Rutger Kopland dichtte: *'Geef mij maar een vraag / en geen antwoord.'*

School der Poëzie sluit aan bij de culturele achtergronden van de jongeren en bij hun leefwereld. Sommige gedichten spreken direct aan, andere leiden tot heftige discussies over wat goede poëzie is, weer andere roepen vragen op, zetten aan tot reflectie en meningsvorming: gedichten die over steden gaan, over oorlog, over liefde, over geweld, verlies, rouw, de dood, faalangst, over taal, of over het deksel van een potje Marmite.

Kwaliteit is het belangrijkste criterium en de begeleiding is persoonlijk en intensief - en daarmee overbruggen onze projecten culturele verschillen. Het is die kwaliteit die stimuleert en inspireert: belangrijke gedichten uit de Nederlandse poëzie worden gelezen en besproken - van middeleeuwse liefdeslyriek en oude handschriften tot Vondel, van Marsman en Slauerhoff tot Vasalis, van Kouwenaar tot Herzberg. Maar we werken ook met thematische bundels met moderne en klassieke Arabische poëzie, met Antilliaanse en Surinaamse gedichten, en gedichten van internationale grootheden als Orhan Veli Kanik en Nazim Hikmet en Nobelprijswinnaar Liu Xiaobo. En daar zijn natuurlijk de jonge *performing poets* zoals Ellen Deckwitz, Tjitse Hofman en Tsead Bruinja. Ook beeldende kunst, film, muziek, dans, fotografie en sport kunnen als inspiratiebron dienen voor thematische gedichten. En voor themaprojecten als Y'Poetry vertalen we gedichten van jonge Duitse en Engelse dichters en combineren die met een eigentijdse keuze uit Nederlandse en Vlaamse poëzie.

Talentontwikkeling

De leerlijn van School der Poëzie begint in het primair onderwijs en loopt door tot de eindexamenklassen van het voortgezet onderwijs. Ook nemen we bijzondere talenten onder onze hoede. In de komende periode willen we leerlingen die via wedstrijden, lessen en projecten geïnteresseerd zijn geraakt, de kans bieden zich verder te ontwikkelen. Door gebruik te maken van internet, e-mail-coaching, onderling telefonisch contact en met poëziedocenten. Op onze website vinden jonge dichters speciaal ontwikkelde schrijfpodochten en leestips, ze worden uitgenodigd voor masterclasses door dichters, ze kunnen dichters ontmoeten, interviews bijwonen met dichters over hun werk en werkwijze, optredens bijwonen, zelf voordragen op festivals en in (kleine) theaters, ook buiten schooltijd. Wederzijdse inspiratie, uitwisseling en (multi)culturele diversiteit werken daarbij als stimulans.

Samenwerking

Samenwerking is de basis én de smeerolie van alle projecten en activiteiten van School der Poëzie, in Amsterdam en daarbuiten. De komende jaren blijven wij de belangrijke, goed bereikbare matchmaker en adviseur voor vele partijen. Via persoonlijk contact, onze website, telefonisch en per mail. Over vorm en inhoud van projecten. Voor professionals, zoals cultuurcoördinatoren en docenten, dichters en schrijvers maar ook culturele instellingen zoals musea. Met deskundigheid bevorderende activiteiten, seminars en debatten. Onze expertise met het werken met zeer diverse en soms heel bijzondere doelgroepen geven we door aan beleidsmakers en onderzoekers. Lokaal en (inter)nationaal vervullen we een voortrekkersrol.

De overheadkosten van School der Poëzie zijn laag (een klein kantoor en een compacte staf met een grote groep freelancers) en SdP werkt sterk projectmatig: samenwerking levert inhoudelijk profijt op in het bereiken van bijzondere groepen en publiek voor een bepaald project. De komende vier jaar bepalen we per project hoe we samen met partners en financiers de prijzen scherp kunnen houden. De inhoudelijke samenwerkingsverbanden met de LPA (Literaire Podia Amsterdam: onder meer Slaa, Perdu, Oba, El Hizra, Goethe Instituut, Maison Descartes, en het Adams Instituut) Poetry International en de diverse andere binnen- en buitenlandse partners worden voortgezet en geïntensiveerd, net als onze structurele contacten met veel Amsterdamse scholen, De Rode Loper, Tolhuistuin en het Muiderbos.

Stand van zaken

Veel activiteiten van School der Poëzie vallen onder literatuur- en cultuureducatie. In die sector zijn wij een gerenommeerde en betrouwbare partner voor vele partijen: als organisator van de praktijk, als kennismakelaar, als bruggenbouwer – tussen culturen, en tussen poëzie en andere kunstvormen. In Amsterdam hebben we poëzie haar terechte plaats kunnen geven in het basispakket voor cultuureducatie op veel vmbo-scholen; onze PoëzieRevues vormen daar een jaarlijks cultureel hoogtepunt.

Inhoud, verscheidenheid en spreiding van activiteiten zijn tot wasdom gekomen. Naast vertrouwde activiteiten zijn nieuwe concepten en internationale samenwerking structureel ingebed. De organisatie is effectief, slagvaardig en flexibel. Zij weet met een relatief kleinschalige opzet zichzelf telkens te vernieuwen én onveranderd hoge kwaliteit te leveren aan een breed publiek. Daarmee levert School der Poëzie als cultureel ondernemer een waardevolle bijdrage aan de letterendiscipline en de poëzie, en aan de ontwikkeling van de Amsterdamse, Nederlandse en Europese jeugd. De combinatie van kwaliteit en laagdrempeligheid staat niet alleen borg voor een adequate kennismaking met de discipline poëzie, maar ook voor de doorgifte van waardevol erfgoed op de lange termijn.

*Spelende kinderen, dansende jongeren
en schreeuwende buren
Ik hoor gelach, gehuil en gemopper
Zomers, halfblote dames, drukke koffiehuisen,
lachende mensen
Spelende kinderen, dansende jongeren
en schreeuwende buren
De verschillende culturen, de Marokkaanse
muziek, debatterende mensen
Ik wil geen troep op straat, huizen die niet
op elkaar lijken en meer stilte in het Turkse café
bij voetbalwedstrijden
Ik hoor gelach, gehuil en gemopper
Ik zie spelende kinderen, dansende jongeren
en schreeuwende buren*

Amal El Ghazouani, 4K1 (bij: Amsterdam die grote stad)

2 DE JAREN 2013 - 2016

Kinderen en jongeren op een effectieve en plezierige wijze in contact brengen met poëzie blijft ook de komende vier jaar de basis voor School der Poëzie. We hebben daarbij op vier uitgangspunten. Ten eerste onze *core business: PoëzieRevues en projecten op maat*. Ten tweede *Talentontwikkeling en verdieping*. Ten derde *Internationale activiteiten*. En tot slot *Samenwerking*: niet als inhoudelijke poot, maar als de basis van al onze activiteiten in de praktijk.

Core business: PoëzieRevues en projecten op maat

School der Poëzie vindt het, voor een gezonde verdere ontwikkeling van haar activiteiten én van de sector in het algemeen, noodzakelijk om zich in de nabije toekomst nog sterker dan voorheen te richten op haar *core business*: de PoëzieRevue-trajecten en de lesprojecten op maat. Dat is haar kracht, haar onderscheidende kwaliteit en haar meerwaarde in het landschap van de Nederlandse poëzie.

2.1 PoëzieRevues

De komende vier jaar:

- PoëzieRevues voor eerste- en tweedejaarsleerlingen in het voortgezet onderwijs (in Amsterdam zo'n tweeduizend per jaar);
- Voorrondes van *v e r s* (rond de VSBPoëzieprijs) in heel Nederland, (jaarlijks zo'n tweeduizend deelnemers) en de jaarlijkse eindmanifestatie in Amsterdam (ongeveer 750 bezoekers);
- Tweejaarlijkse *Y* Poetry uitvoeren met onze Europese partners (samen ong. tweeduizend deelnemers), met een Amsterdamse voorronde én de internationale finale in Amsterdam (ongeveer vijfhonderd bezoekers);
- Een intensieve lobby inzetten om – mede op basis van de Amsterdamse resultaten – het concept van de PoëzieRevue te laten opnemen in het cultureel curriculum van alle Nederlandse scholen in het voortgezet onderwijs.

Uit onderzoek naar de stand van de cultuureducatie in Amsterdam (Oberon, november 2011, in opdracht van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling) blijkt dat de uitgaven aan poëzie via de voucherbank in Amsterdam iets hoger zijn dan die aan bijvoorbeeld schilderen of film. Een aanzienlijk deel daarvan is bestemd voor edities van de PoëzieRevue. Dat illustreert de brede waardering voor het concept én de prominente plaats die de discipline poëzie heeft weten te verwerven in het curriculum van Amsterdamse scholen. Dat is te danken aan de combinatie van kennisverwerving en beleving van poëzie. Dat vormt de komende vier jaar dan ook mede het uitgangspunt voor een actieve lobby om het concept in te bedden in het curriculum van scholen in het voortgezet onderwijs (via het Ministerie van OCW). Een uitdaging, zeker, maar wel één die haalbaar is, met steun van de gemeente Amsterdam en subsidie van het Letterenfonds.

De PoëzieRevue ontstond in 1994 en is nog steeds van onschatbare waarde. Alle aspecten van onze werkwijze komen hierin op organische wijze samen: intensief lezen en schrijven tijdens de lessen, (leren) voordragen en presenteren, aandachtig kijken en luisteren naar poëzie op een podium en andere kunstvormen. Een onverslijtbaar concept dat aan al onze

doelstellingen beantwoordt: lezen en praten over poëzie, zelf schrijven en nadenken, selecteren en voordragen, én 'belevén'. Deelnemende leerlingen besteden totaal zo'n vier tot vijf uur aan het traject, dat naar wens van de klant kan worden aangepast, en waarin alle vormen van poëzie een plaats kunnen krijgen, terwijl de kwaliteit van vorm en inhoud gewaarborgd zijn. Deze praktijk zetten wij de komende jaren graag voort, met, net zoals in de vorige kunstenplanperiode, prioriteit voor scholen in een kansarme omgeving.

Hieronder worden kort de typen Revues beschreven. Naast deze varianten wordt ook incidenteel een Revue gewijd aan een specifiek thema uit de poëzie, bijvoorbeeld Middeleeuwse poëzie of een stroming zoals de Vijftigers.

De standaard-Revue (canon van Nederlandstalige Poëzie)

De PoëzieRevue vormt het hoogtepunt van veel projecten: jongeren (van een of meerdere scholen; tot zo'n tweehonderd deelnemers per keer) presenteren hun eigen werk tijdens een theaterprogramma. Dit trekt altijd volle zalen – leerlingen, familie en bekenden, andere belangstellenden – en biedt de bezoekers een inspirerende show met diverse professionele kunst disciplines in een lokaal theater.

Aan de Revue gaat een traject vooraf: onder begeleiding van onze professionele docenten lezen de deelnemers een brede selectie Nederlandstalige poëzie, van Vondel tot Hanlo, van Lucebert tot Ramsey Nasr. Daarvoor gebruiken we onze basisbundel of een van onze thematische werkbundels, tijdens gemiddeld drie lesuren op school. Met steun en advies van de docenten/dichters leren de leerlingen hoogwaardige poëzie lezen en laten zich daardoor inspireren, om vervolgens zelf de pen ter hand te nemen. De geselecteerde jonge schrijvers oefenen hun voordracht tijdens een speciale voordrachtstraining. Na het overwinnen van de plankenkoorts zijn er voor de winnaars prijsbepalers, applaus en een sterke stimulans door te gaan met het lezen, schrijven en vertolken van gedichten.

"Een introvert poëzie-ochtendje is het allerminst in het Theater van 't Woord. Op ze zevende etage van de Openbare Bibliotheek Amsterdam doen de fans van de strijdende dichters/scholieren een serieuze poging de geluidsbarrière te doorbreken."

Het Parool, 21/04/11

De Landkoffer-Revue (poëzie geïnspireerd op herinneringen)

Een in Amsterdam zeer gewilde variant van PoëzieRevue; naast het lezen en schrijven van gedichten geven jongeren hun eigen werk beeldend vorm – in een zogeheten 'landkoffer'. Zij maken kennis met poëzie, schrijven over een persoonlijke herinnering en laten zich inspireren door kunstwerken van beeldend kunstenaars uit verschillende landen. Juist de grote culturele diversiteit op Amsterdamse scholen maakt dit een bijzonder project voor deze leerlingen.

De herinnering van mijn vader

*Ik zie mezelf op mijn vaders schoot
Een taart met mijn naam
Ik heb krullend haar en een blauwe jurk
Mijn vader heeft een pak aan en een blauwe das
Hij lacht en snijdt de taart
Zijn ogen zijn blauw en zijn haar is blond
Zijn arm om mij heen
Toen werd ik 5
In april ging hij dood*

Benedicta, 2C, Wellant College

De v e r s-Revue (actuele Nederlandstalige poëzie)

Een jaarlijks project rond de voor de prestigieuze VSBPoëzieprijs genomineerde dichters en hun werk. Een achtal voorrondes (v e r sRevues) in heel Nederland – waarvan één in Amsterdam – en een uitgebreide slotmanifestatie in Amsterdam, een finale voor kinderen van basisscholen, een finale voor jongeren uit het voortgezet onderwijs, activiteiten voor 5 en 6 vwo en een intensieve dag met de jonge talenten van School der Poëzie in poëziecentrum Perdu. Voor scholen, docenten en zeker de deelnemers is de kennismaking met deze zeer actuele poëzie vaak een belangwekkende *eyeopener*. Zie www.versgedicht.nl voor meer informatie.

*Ik had die dag met hem een reis
Koffers in de achterbak
Over bagage, baksteenkoffers, zenuwen
Brommend geruis racend naar Schiphol
Het deed hem denken aan een vader te zijn
Geforceerde familie-uitjes
Neplach, het perfecte gezin*

*Niemand had hier zin in
Een verre reis terug naar onze roots
De sporen van onze voorouders volgen
Alles voor de buitenwereld, zo was het geweest
Hij als mijn vader, ik zijn dochter*

Lois, 3HB Gerrit van der Veen College, geïnspireerd door Willem Jan Otten

De Y'Poetry-Revue (internationale poëzie)

Een tweejaarlijks internationaal traject met voorrondes (Y'PoetryRevue) in steden in het buitenland. Per land worden gedichten gekozen uit de canon, maar ook van gevestigde en jonge dichters, vertaald in de talen van de deelnemende landen en op de scholen gelezen. Jongeren laten zich inspireren en schrijven hun eigen gedicht. De extra waarde schuilt erin dat de jongeren kennismaken met poëzie uit de buurlanden en eigen poëzie uitwisselen: taalbarrières worden geslecht en nieuwe connecties gelegd. Het besef dat men deel uitmaakt van een groter geheel wordt concreet. De winnaars van de voorrondes komen naar Amsterdam voor een uitgebreid slotweekend met de internationale *grande finale* inclusief masterclasses voor de docenten en begeleiders en een seminar over literatuureducatie in deelnemende landen. Zie www.schoolderpoezie.nl/ypoetry voor meer informatie.

2.2 Projecten, lessen, lezingen

De komende vier jaar:

- Jaarlijks maken zo'n drieduizend Amsterdamse leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs via maatprojecten kennis met poëzie.
- Poëzie en de stad: *Amsterdam die grote stad* jaarlijks uit op drie scholen buiten de ring;
- Scholen in het primair en voortgezet onderwijs worden vaste partners in het project *Boekvrienden*;
- Poëzie schrijven geïnspireerd door beeldende kunst; jaarlijkse samenwerking met De Rode Loper en musea zoals het Tropenmuseum en o.m. het Rijksmuseum en de Hermitage;
- *Poëzie in bedrijf*: poëzieprojecten voor jongeren in samenwerking met een aantal grote bedrijven rond Amsterdam;
- Betrekken we kinderen en jongeren bij *Vierhonderd jaar grachtengordel* (in 2013).

De tweede poot van de *core business* van School der Poëzie wordt gevormd door ontwikkeling en uitvoering van (veelal thematische) lessen en projecten, en advisering daarover. Vaak op verzoek van en in samenwerking met diverse partners. De werkwijze en de resultaten zijn vergelijkbaar met die van de PoëzieRevue. Deze cultuureducatieve rol willen wij en de scholen de komende vier jaar graag behouden en waar mogelijk uitbreiden, net zoals onze partnerfunctie voor de literatuur in Amsterdam. Daarbij zal een sterker accent komen te liggen op een meer structureel aanbod voor het primair onderwijs; de deelnemersaantallen in die groep stijgen nog steeds. Naast het 'grachtengordel-project' zullen we in 2014 een project organiseren rond de gemeenteraadsverkiezingen: *Wat wil je in je wijk?*

Amsterdam die grote stad: leren kijken (Poëzie en stedelijke omgeving/architectuur)

Kinderen en jongeren die opgroeien in een kansarme omgeving weten vaak weinig van de achtergronden, de geschiedenis en de ontwikkeling van hun stad, buurt en leefomgeving – simpelweg omdat ze daar niet mee in aanraking komen; soms komen ze zelfs nauwelijks in de binnenstad.

Deze jonge Amsterdammers leren hun stad beter kennen, begrijpen en waarderen aan de hand van gedichten, liedjes en korte teksten uit een bundel van School der Poëzie. Ze horen en lezen over Vondel, Bredero en Multatuli, over de Hollandse Schouwburg en het Homomonument, over de Kalverstraat en de Albert Cuyp, over Rembrandt en de Stadsschouwburg. Zij leren over Jan Camperts *Het Lied der achttien doden*, over Theo Thijssen en over hoe het vroeger op school was, over armoede in de Jordaan en over het oproer. Tijdens een bustocht door de binnenstad noteren zij als journalist-dichters hun observaties en krijgen aanvullende informatie, vervolgens schrijven zij in de klas gedichten over 'hun' Amsterdam. De scholieren worden aangesproken als volwaardige Amsterdammers en reageren vaak zeer enthousiast. De bundel is vaak een van hun eerste eigen boeken. Door hun omgeving te analyseren en erover te schrijven, sluiten ze zelf aan bij een lange traditie in de Nederlandse dichtkunst, waarin bijzondere plekken, gebouwen en ander cultureel erfgoed worden beschreven.¹

Anne Frank

*Mijn dromen stroomden door mijn hoofd
De bloemen voelden de warmte dicht tegen de zon
Van al dat schuilen en ellende scheurde mijn hart van verdriet*

¹ Voor de stad Utrecht is er de bundel *Utrecht Domstad*

*De rivier stroomde al mijn dromen door mijn hoofd
Tussen de grachten lachte iedereen van geluk
Maar diep van binnen blij en angstig
Mensen met vrijheid waren blij maar toch
Diep van binnen angstig
Je weet het maar nooit in de toekomst*

Chaïma (2R3)

BoekVrienden: leesbevordering (rijmpjes en versjes)

Doel van dit project is meer kinderen – die dat veelal niet van thuis meekrijgen – in contact te brengen met lezen en voorlezen. Veel Amsterdamse jongeren groeien niet op met versjes en rijmpjes, waardoor het taalgevoel mede wordt ontwikkeld. Door dit project kunnen zij hun taalachterstand enigszins inhalen en de kleuters genieten van de aandacht van een jonge voorleesmeester of juf die speciaal voor hem of haar komt. Vmbo'ers (derde- en vierdejaars) lezen in de voorbereidende lessen zelf gedichten en rijmpjes voor kleuters, oefenen het voorlezen en lezen kleuters voor op basisscholen. Ze zijn erg trots wanneer ze ervaren hoeveel plezier ze daaraan kunnen beleven. Ze worden zelf aangesproken op hun verantwoordelijkheid en hun mogelijkheden: even zijn ze zelf meester en juf. De betrokken docenten krijgen een workshop over de begeleiding van deze activiteit.

Tijdens Boekvrienden op de Nationale Voorleesdag 2010, schreef Faiza een brief aan prinses Laurentien, voorzitter van Stichting Lezen en Schrijven:

Lieve Prinses

Voorlezen vind ik belangrijk omdat:

- 1. Dat ik meer kan leren*
- 2. Dat ik later aan mijn kinderen kan voorlezen*
- 3. of als ik een brief heb dat ik het kunnen lezen*
- 4. En dat ik goede baan kan krijgen*

Faiza, 16 jaar, 3V, NOVA College

Poëzie en beeldende kunst: kijken en verwoorden

In dit project bezoeken jongeren een tentoonstelling en schrijven een gedicht over een kunstwerk dat hen bijzonder aanspreekt. Kijken naar kunst en je indrukken kernachtig verwoorden slecht de drempel naar het museum. Betrokkenheid is gegarandeerd omdat het project uitmondt in een openbare activiteit waarbij zij hun gedichten presenteren in het museum naast het kunstwerk van hun keuze. De gedichten worden verzameld in een bundel, die ook te koop is in het museum.

*Als ik in een schilderij kon duiken
zou ik het willen
Ik zou mijn geest erin verdiepen
Mijn zorgen achterover kiepen
De geluiden om me heen zouden
me inspireren om dieper te duiken
Ik duik in alle kleuren en kan me
beter uiten
Als ik in een schilderij
kon duiken*

Mick, 2VM, CSB

Eenmalig in 2013: vierhonderd jaar grachtengordel

In 2013 bestaat de Amsterdamse grachtengordel vierhonderd jaar en School der Poëzie wil daar veel Amsterdamse kinderen en jongeren bij betrekken. We doen dat met een literaire rondvaart en via ons project *Amsterdam die grote Stad*, in samenwerking met Bureau Monumenten.

Projecten op maat

In de vraag naar 'losse' poëzielessen voor leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs, bibliotheekmedewerkers, volwassenen, docenten en educatiemedewerkers, voorziet School der Poëzie veelal met projecten rond de canon van de Nederlandstalige poëzie: een brede selectie hoogwaardige gedichten. Daarnaast ontwikkelen we – ook op aanvraag - themaprojecten met presentatiemogelijkheden: over Dada, over de Vijftigers, over Lucebert, over liefde, over Ovidius, over Marokkaanse poëzie, over Poetryslam. Als we de benodigde kennis zelf niet in huis hebben, vinden we die in ons netwerk.

Poëzie in bedrijf

Samen met scholen werken we aan de invulling van de maatschappelijk stage. Samen met het bedrijfsleven gaan we het concept van een museumbezoek en het verwoorden van indrukken in korte gedichten vertalen naar een nieuw concept, waarin 3- en 4-vmbo-leerlingen een rondleiding krijgen door een bedrijf en hun indrukken in korte gedichten weergeven. Met het bedrijf wordt vervolgens een presentatie georganiseerd. Zo maken de jongeren op speelse wijze kennis met poëzie én met het dagelijks leven in een bedrijf.

2.3 Talentontwikkeling en verdieping

De komende vier jaar:

- Twee maal per jaar *de Leesclub*, jonge talenten in Perdu (deelname ong. 20, presentatie zo'n 50);
- Talentvolle jongeren treden op tijdens literaire festivals;
- Jaarlijks een jongerendebat over actuele poëzie (voor zo'n 250 deelnemers);
- Talenten uit podiumkunstopleidingen treden op tijdens Revues.

Talentontwikkeling en verdieping vormt een belangrijk aspect van het werk van School der Poëzie. Tijdens onze projecten komt regelmatig bijzonder talent bovendien dat extra aandacht verdient: veelal jongeren rond de zeventien jaar, beginnend aan een studie of in het laatste jaar van de middelbare school. Scholing en begeleiding van deze selecte groep ambitieuze, veelbelovende jongeren - afkomstig uit heel Nederland - gebeurt onder meer via de Leesclub, waarin jongeren van 16 tot 26 jaar zich intensief bezighouden met poëzie, en via de jongerendebatten rond de VSB Poëzieprijs. De grootste talenten van de Leesclub, de Revues en *vers* worden uitgenodigd om mee te werken aan een programma voor belangrijke literaire festivals, zoals *Weerwoord*. Per festival ontwikkelen we een afgewogen aanbod en zorgen we voor persoonlijke begeleiding. De geselecteerde jongeren en hun werk boeien en enthousiasmeren anderen - jongeren én volwassenen.

LeesClub

Jongeren tussen de 16 en 26 jaar die zich willen bekwaamen in poëzie hebben sterke behoefte aan contact met andere jonge dichters, bleek in 2009 uit een afstudeeronderzoek naar talentontwikkeling in de poëzie aan de Universiteit van Utrecht. Voor School der Poëzie aanleiding om bijzonder talentvolle jongeren uit ons bestand uit te nodigen voor deelname aan de LeesClub – informele bijeenkomsten met schrijfworkshops en workshops *close reading* waarin ze elkaar en 'echte' dichters kunnen ontmoeten. De Leesclub heeft haar centrum in Amsterdam, in samenwerking met poëziepodium Perdu.

Jongerendebat

Zeventienjarige jongeren, die de lessen Poëzie en Debat volgen, debatteren onder leiding van een professionele presentator over goede en slechte poëzie. De beste debaters uit het land gaan naar Amsterdam voor het slot van *vers* waar het jaarlijkse Jongerendebat over poëzie plaatsvindt. Voor het debat wordt jaarlijks een essay geschreven over actuele poëzie, Joke van Leeuwen, Bart Moeyaert, Ramsey Nasr hebben bij eerder edities hun licht hierover schijnen.

Verse Beats

Een samenwerking in het Amsterdamse: met verschillende instellingen en literaire podia wordt jaarlijks een gezamenlijke laagdrempelige, internationale activiteit georganiseerd met een breed aanbod van vernieuwende mengvormen van literatuur en muziek.

Talenten in de PoëzieRevue

Tijdens de PoëzieRevues zien jongeren korte professionele optredens van artiesten en musici in aanpalende disciplines, variërend van opera tot moderne dans. De combinatie met poëzie is organisch deze bijzondere optredens vormen een verrijking voor de jonge toeschouwers. De Revues hebben dan ook vele talenten voortgebracht met podiumervaring voor bijzondere publiekgroepen, die vervolgens doorstromen. Wende Sniijders, Trijntje Oosterhuis, Najib Amhali, Tania Kross – het zijn slechts enkele namen van artiesten die zijn gescout door School der Poëzie en aan het begin van hun loopbaan in een PoëzieRevue optraden. Dankzij onze contacten met de theaterschool en het conservatorium kunnen we deze kweekvijverfunctie de komende vier jaar voortzetten en uitbreiden.

Short confused life

*School day over
life beginning
(clueless about where my journey starts
nor ends
proceeding the regular route
where you see the emotional faces
of little children being collected by the exhausting faces*

of developed parents.

*Walking across a road where a zebra crossing
used to exist
walking up the road where the station
can never be missed
my journey starts.*

*Looking into the eyes of fear
with fear staring right back at me
my destination becoming closer
life grew shorter
journey ending
slowly.*

Tyrell Miles/Brown, vijftien jaar, Paddington Academy London(2010)

2.4 Internationale activiteiten

De komende vier jaar:

- De *Poem Express* (een internationale wedstrijd voor basisschoolleerlingen) krijgt een plek op Amsterdamse scholen;
- Tweejaarlijks een editie van *Y'Poetry* uit in de ons omringende landen uitvoeren, waarbij we telkens het aantal deelnemende landen uitbreiden;
- Vanuit de combinatie van *vers*, *Y'Poetry* en *verse Beats* een jaarlijks internationaal festival voor jong internationaal schrijf- en podiumtalent in Amsterdam ontwikkelen, in samenwerking met onder meer Slaa, Perdu

De aanpak van School der Poëzie wordt internationaal op waarde geschat. Samen met vele partners in de ons omringende landen en met Europese subsidies zijn wij erin geslaagd een succesvol internationaal traject op te zetten binnen de relatief kleine kunstdiscipline poëzie. Dit *Y'Poetry* slaat zeer goed aan: zo is ons door stichting Autoped uit Rotterdam gevraagd om vanaf 2013 de internationale wedstrijd *Poem Express* (voor basisscholen) in Amsterdam te organiseren, zetten we samen met de Limburgse Talenacademie een grensoverschrijdend EuregioSlamproject op, en ontwikkelen we in Amsterdam een jaarlijks internationaal literair festival voor jong talent. Daarbij wil School der Poëzie nadrukkelijk ook leren van de burens, en *best practices* waar mogelijk hier invoeren.

Poem Express

De *Poem Express* is een wedstrijd voor kinderen in de basisschoolleeftijd. De door hen geschreven poëzie wordt verwerkt in zelfgemaakte posters. Deze wedstrijd vindt plaats door heel Europa, met grote aantallen deelnemers in Zweden, Spanje en Polen. Kinderen schrijven gedichten op grond van centraal geformuleerde lessuggesties. Er worden lokale voorrondes georganiseerd in bibliotheken. De beste gedichten gaan naar de eindronde en een slottentoonstelling in wisselende landen. Jaarlijks wordt een meertalig tijdschrift uitgegeven met de winnende gedichten. Dit initiatief sluit goed aan bij de kwaliteitseisen van School der Poëzie, en onze productionele kracht zal een impuls zijn voor *Poem Express*. In de tweede periode van het nieuwe Kunstenplan zal gezocht worden naar een aansluiting van de *Poem Express* bij *Y'Poetry*.

Y'Poetry

In 2012 wordt de derde editie van *Y'Poetry* uitgevoerd. Als onderdeel hiervan komen instellingen en scholen uit naburige landen voor de finale naar Amsterdam, met jongeren uit Londen, Berlijn, Antwerpen en Amsterdam. Daarnaast komt er een seminar over de positie van poëzie en literatuureducatie, met als spreker onder anderen hoogleraar Frans Willen Korsten, die onderzoek heeft gedaan naar de plaats van literatuur in de samenleving. Met huidige en toekomstige partners maken we afspraken over de voorzetting van *Y'Poetry* in 2014 en 2016. Het doel is om elke twee jaar een editie van *Y'Poetry* te realiseren met Amsterdam als locatie voor de slotmanifestatie, gefinancierd door de Europese Commissie.

One of the most beneficial outcomes of my involvement in Y-Poetry was the opportunity it provided to join an established, international network of creative professionals all seeking to engage more young people in innovative, intercultural dialogues and experiences linked to poetry. By giving young people access to poetry translated from a variety of languages and reflecting life in other cultures I believe that the Y-Poetry project has helped the young people to see themselves as global citizens and adopt broader perspectives on life as well as art.'

(Carol Dixon, Heritage Education Consultant, London, over Y-Poetry)

Read my world (werktitel) – Verse beats – vers – Y'Poetry – Leesclub – Slam

Bij de besprekingen van de hoofdlijnen voor het Amsterdamse cultuurbeleid van de komende vier jaar heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarin de wens wordt uitgesproken om jaarlijks een (internationaal) literair festival in Amsterdam te realiseren. Dit is een langgekoesterde wens van de Amsterdamse literaire podia (LPA), een samenwerkingsverband van podia die literatuur programmeren. Eerdere plannen hiervoor van de SLAA en (voorheen het festival) Weerwoord zijn nooit gerealiseerd. In de huidige kunstenplanperiode is de onderlinge samenwerking van de LPA versterkt, door actieve inspanningen van de School der Poëzie en de SLAA. Dit is tot uiting gekomen door twee succesvolle edities van *Verse Beats*.

Voor het komende kunstenplan werken School der Poëzie, Perdu, SLAA, OBA en Tolhuistuin samen aan het realiseren van een jaarlijks internationaal literair / documentair festival voor jonge talenten: een gat in de markt van Nederlandse literaire festivals. Spannende en verrassende internationale talenten krijgen een podium en de mogelijkheid om hun literair documentair werk te presenteren. Met een voortraject in de OBA, in wijken en buurtpodia kan Amsterdam zo weer de plaats verwerven die haar toekomt, in het brede aanbod van literaire festivals, waarbij jong talent, vernieuwing en frisse initiatieven hand in hand gaan: *Young in Amsterdam*.

Tenslotte

Vanuit het werken met en voor Amsterdamse kinderen en jongeren is School der Poëzie uitgegroeid tot een brede organisatie met vele verbanden: juist het werken met de poëzie en de Amsterdamse jongeren blijft de basis voor de komende vier jaar: spelen met taal, spelen met woorden en poëzie beleven.

*in deze tijd heeft wat men altijd noemde
schoonheid schoonheid haar gezicht verbrand
zij troost niet meer de mensen
zij troost de larven de reptielen de ratten
maar de mens verschrikt zij
en treft hem met het besef
een broodkruimel te zijn op de rok van het universum*

(Lucebert, *School der Poëzie*)

Bijlage:

Meerjarenbegroting met toelichting

SCHOOL DER POEZIE 2013-2016	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Rekening 2010
	Euro	Euro	Euro		
BATEN					
Opbrengsten (subtotaal)	€ 68.350,00	€ 84.250,00	€ 71.887,00	€ 90.989,00	€ 94.370,00
<i>Directe opbrengsten</i>					
Publieksinkomsten	€ 68.350,00	€ 84.250,00	€ 69.717,00	€ 86.777,50	€ 94.370,00
Sponsorinkomsten			€ 2.170,00	€ 4.211,50	€ 2.170,00
Overige inkomsten					
<i>Indirecte opbrengsten</i>					
Bijdragen (subtotaal)	€ 362.150,00	€ 422.150,00	€ 367.223,00	€ 430.593,00	€ 465.555,00
Subsidie gemeente Amsterdam	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 101.000,00	€ 102.000,00	€ 123.960,00
Overige subsidie uit publieke middelen					
Structureel	€ 77.000,00	€ 77.000,00	€ 77.770,00	€ 78.540,00	€ 172.630,00
Incidenteel	€ 40.000,00	€ 80.000,00	€ 40.400,00	€ 81.600,00	€ 86.884,00
Bijdragen uit private middelen	€ 145.150,00	€ 165.150,00	€ 148.053,00	€ 168.453,00	€ 82.081,00
Som der baten (A+B)	€ 430.500,00	€ 506.400,00	€ 439.110,00	€ 521.582,00	€ 559.925,00
LASTEN					
Beheerslasten					
Beheerslasten personeel	€ 35.000,00	€ 35.000,00	€ 35.700,00	€ 36.050,00	€ 59.871,00
Beheerslasten materieel	€ 23.835,00	€ 24.670,00	€ 24.311,70	€ 25.410,10	€ 57.864,00
Activiteitenlasten					
Activiteitenlasten personeel	€ 241.816,67	€ 271.683,33	€ 246.653,00	€ 279.833,83	€ 288.609,00
Activiteitenlasten materieel	€ 130.848,33	€ 176.046,67	€ 133.465,30	€ 181.328,07	€ 125.898,00
Som der lasten (C+D)	€ 431.500,00	€ 507.400,00	€ 440.130,00	€ 522.622,00	€ 532.242,00
Saldo gewone bedrijfsvoering	-€ 1.000,00	-€ 1.000,00	-€ 1.020,00	-€ 1.040,00	€ 27.683,00
Saldo rentebaten/-lasten	€ 1.000,00	€ 1.000,00	€ 1.020,00	€ 1.040,00	€ 2.036,00
Saldo buitengewone baten en lasten	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	-€ 19.832,00
	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 9.887,00

In de periode 2013-2016 krijgt School der Poëzie te maken met de gevolgen van de bezuinigingen op de BIS. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kunnen we gebruikmaken van de nieuwe meerjarige regeling voor literatuureducatie van het Letterenfonds, het beschikbare bedrag zal lager zijn dan dat waarover wij in de BIS konden beschikken. Mede daarom kiezen we in Amsterdam voor een nóg nadrukkelijker focus op de jaarlijkse reeksen PoëzieRevues voor vele (vmbo-)scholen, en voor prolongatie van Amsterdam als thuisbasis voor de populaire manifestaties v e r s en Y'Poetry.

Buiten Amsterdam zullen de activiteiten sterk worden gericht op de voorrondes van v e r s (privaat gefinancierd), lesprojecten met lokale instellingen (lokaal gefinancierd) en internationale voorrondes (met buitenlandse partners en Europese gelden). Het totale deelnemersaantal zal buiten Amsterdam iets teruglopen, maar in Amsterdam stijgen, door een extra accent op projecten en lessen voor basisscholen.

Toelichting op begroting Batenzijde

Directe opbrengsten

School der Poëzie houdt rekening met een terugloop van de directe opbrengsten in het eerste jaar van het nieuwe Kunstenplan, vanwege het wegvallen van een deel van landelijke subsidies. In het tweede jaar wordt dit gecompenseerd door extra opbrengsten van scholen die meewerken aan Y'Poetry. Via een geleidelijke prijsverhoging zullen we in de tweede fase van het plan meer kosten doorrekenen aan directe klanten. Ook verwachten we dat scholen, instellingen en bedrijven er beter in zullen slagen om alternatieve financieringsbronnen aan te boren. Wij hebben daarmee ervaring met verschillende instellingen in den lande, continueren die praktijk en gaan die actief promoten. Daarnaast verwachten we op onderdelen sponsorbedragen te genereren.

Publieke bijdragen (structureel)

De aanvraag van School der Poëzie voor het *Kunstenplan 2013-2016* in Amsterdam bedraagt € 100.000,- op jaarbasis: een lager bedrag dan in de voorgaande periodes. Bij het Letterenfonds is een aanvraag ingediend voor de meerjarige regeling voor instellingen op het gebied van literatuureducatie. Het fonds heeft laten weten dat de kans op toekenning zeer groot is.

Publieke bijdragen (incidenteel)

Bij deze post is opgenomen de bijdrage die voor het vervolg van Y'Poetry zal worden aangevraagd bij het EACAE in Brussel. Gezien de hoge nominatie bij de vorige toekenning (vierde van ruim vierhonderd aanvragen) is voortzetting van deze wijze van financiering mogelijk. Daarnaast verwachten we incidenteel een beroep te kunnen doen op onder meer het FCP en de Taalunie.

Private bijdragen

Samen met onze belangrijke partner het VSBfonds geeft School der Poëzie jaarlijks het project v e r s vorm (rondom de VSBPoëzieprijs). Sinds 1999 zijn onze jaarlijkse aanvragen hiervoor gehonoreerd. Daarnaast ontvangen wij met enige regelmaat bijdragen op projectniveau van het PBCF, st. Doen, AMVJfonds, het Goethe-instituut en het SNSReaalfonds.

Directe inkomsten en private bijdragen zullen naar verwachting rond de 50% aan eigen inkomsten genereren: een iets lager percentage dan in het lopende Kunstenplan (59,6%), voornamelijk vanwege minder activiteiten buiten Amsterdam.

Toelichting op de begroting Lastenzijde

Beheerlasten

Ten opzichte van het lopende Kunstenplan brengen we de beheerslasten omlaag. Een deel van deze kosten wordt direct toegerekend aan projecten – een praktijk waarmee we al jaren werkten. Door meer in Amsterdam te werken en minder daarbuiten nemen ook concreet de beheerkosten af. Daarnaast resulteert de invoering van een nieuw CRM-systeem in 2011 in een lagere administratieve werkdruk.

Activiteitenlasten

De personeelskosten blijven op niveau. Deze keuze hangt samen met onze uitdrukkelijk wens om op alle terreinen structureel hoge kwaliteit te leveren – en daar hangt een prijskaartje aan. In het tweede en vierde jaar van de komende Kunstenplanperiode zullen de materiële kosten toenemen ten gevolge van de internationale projecten in die jaren.